

Tips en aanwijzingen gebruik Toolkit patiëntveiligheidsleren

Hieronder vind je tips en aanwijzingen voor het inzetten van de verschillende onderdelen van de toolkit patiëntveiligheidsleren.

Veiligheidscompetenties voor zorgprofessionals

In het kort

Wat moet je kunnen om veilig te werken? Dit is in de vorm van zes competenties en daarbij behorend gedrag omschreven in 'Veiligheidscompetenties voor zorgprofessionals' (VMS, 2013). Deze competenties zijn uitgangspunt voor alle (opleidings)niveaus en moeten, indien nodig, per niveau worden vertaald naar wenselijk te vertonen gedrag voor de doelgroep.

Te gebruiken voor onder andere:

- Screening en ontwikkeling van curricula, opleidingsprogramma's, leeraanbod. Controleer aan de hand van de veiligheidscompetenties of en welke elementen wel/niet in het curriculum, programma of leeraanbod voorkomen. Bepaal eventuele verbeter- en/of ontwikkelacties. NB. Vertaal hierbij de competenties en gedragingen naar de betreffende doelgroep.
- Analyse van uitkomsten VIM/VMS: bekijk de oorzaken van incidenten: in welke competenties/competentiegebieden lag de oorzaak van de incidenten? Welke competenties waren niet op orde? Vervolgens hier passende leeractiviteiten voor aanbieden.

Zelfevaluatie patiëntveiligheid

In het kort

Voor de individuele zorgprofessional (in opleiding) is een zelfevaluatie instrument ontwikkeld aan de hand van Patiëntveiligheidscompetenties voor zorgprofessionals (VMS, 2013). Met dit instrument kan de professional toetsen hoe hij scoort op de verschillende competenties. Per competentie kunnen verbeterpunten worden geformuleerd. Aan te raden is om verbeteracties te koppelen aan concrete taken/werkzaamheden op de werkvloer of in de onderwijspraktijk. Hiervoor kunnen concrete opdrachten worden afgesproken.

Te gebruiken voor onder andere:

- HRD- en HRM-doeleinden: pop-activiteiten, (jaar)gesprekken, werving- en selectie (profielen), introductie-activiteiten, veiligheidspaspoort, de IFMS-activiteiten van specialisten, zelfevaluatie-activiteiten van teams etc.)
- Veiligheidsrondes: als geheugensteuntje, 'praatstuk'
- Na IZEP-activiteiten door het team: van team naar individuele acties o.b.v. zelfevaluatie
- Lessen/bijeenkomsten: als startactiviteit of werkvorm, voor bewustwording
- (Opleidings)portfolio: inzetten als korte klinische praktijkbeoordeling (KPB)

Film 'Meneer Berghuis maakt zich zorgen; Van blamen en shamen naar veilige zorg'

In het kort

Bij de veiligheidscompetenties is de film 'Meneer Berghuis maakt zich zorgen; Van blamen en shamen naar veilige zorg' gemaakt. Deze film heeft als doel de veiligheidscompetenties tot leven te brengen en iedereen die in een ziekenhuis werkt bewust te maken van het feit dat hij of zij zelf iets kan doen om de veiligheid van patiënten verder te verbeteren.

Te gebruiken voor onder andere:

- Lessen/bijeenkomsten: als introductie op het thema en/of bewustwording, om voorbeelden en competenties met losse fragmenten toe te lichten en te bespreken (verdieping)
- Communicatiedoelinden: introductieprogramma's, (sirene-)acties, themaprogramma's in het ziekenhuis of de school

Lespakket patiëntveiligheid; Suggesties voor lessen en bijeenkomsten

In het kort

Bij de film 'Meneer Berghuis maakt zich zorgen; Van blamen en shamen naar veilige zorg' is (leer-/presentatie)materiaal in de vorm van powerpointdia's gemaakt. De dia's zijn een hulpmiddel bij het inzetten van de film in lessen en/of (team)bijeenkomsten. In de notitiepagina's bij de dia's zijn aanwijzingen voor de gespreksleider/docent opgenomen. Er worden zowel tips gegeven voor het bespreken van de film in zijn geheel als voor het bespreken in fragmenten. Voor het bespreken van fragmenten kunnen de voorbeelden uit de film worden gebruikt of de film kan worden besproken aan de hand van de zes competenties. De gespreksleider/docent is vrij in het aanpassen van de presentatie en dia's naar wens.

Te gebruiken voor onder andere:

- Lessen/bijeenkomsten: om het thema in lessen of (team)bijeenkomsten aan de orde te stellen: bewustwording en verdieping door voorbeelden en competenties met losse fragmenten toe te lichten en te bespreken.
- Verder ontwikkelen van onderwijs/lessen voor onderwijs en praktijk.

Posters

In het kort

Van de film 'Meneer Berghuis maakt zich zorgen; Van blamen en shamen naar veilige zorg' zijn de diverse tekeningen uit de film gebruikt voor 'prikkelende' posters. Het gaat om beelden bij de voorbeelden uit de film, beelden bij de competenties en enkele andere beelden. De gebruiker is vrij deze posters in te zetten voor leer- en/of communicatiedoelinden met betrekking tot (patiënt)veiligheid.

Te gebruiken voor onder andere:

- Lessen/bijeenkomsten: om in te voegen in leermiddelen en presentaties.
- Communicatiedoelinden: om te gebruiken in campagnes, beeldmateriaal etc.

Voorbeelden van patiëntveiligheidsleren

In het kort

Op de website www.vmszorg.nl/onderwijs zijn diverse voorbeelden verzameld van leerinitiatieven om patiëntveiligheid te verbeteren. Deze voorbeelden zijn gesorteerd per competentie en vervolgens op 'doelgroep'.

Te gebruiken voor onder andere:

- Inspiratie: kijk wat anderen al hebben gedaan en maak daar gebruik van.
- Ontwikkeling van lessen, programma's, aanbod.
- Inzetten in eigen programma's, lessen etc.

Literatuur- en leerstofsuggesties

Hieronder staan suggesties voor aanvullende literatuur en lesstof te gebruiken in leeractiviteiten rondom patiëntveiligheid. NB. Dit betreft slecht een kleine selectie en is geen uitputtende lijst.

Competentie	Titel	Auteur(s)	Doelgroep
Diversen	WHO Patient Safety Curriculum Guide. Multi-professional edition. http://www.who.int/patientsafety/education/en/	WHO Geneva, Switzerland 2011	Zorgprofessionals
	Kwaliteit en veiligheid in patiëntenzorg	H. Wollersheim e.a. (2011)	Artsen
	Patiëntveiligheid voor verpleegkundigen, jij maakt het verschil	K. de Ridder, Y. Tuitert, Y van der Tuijn & A. van Bon. 2010	Verpleegkundigen (mbo/hbo)
	www.vmszorg.nl/veiligheidsmanagement : <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat is een VMS ▪ Cultuur ▪ Leiderschap ▪ Communicatie ▪ Medewerkers ▪ Derden ▪ Patiëntenparticipatie ▪ Risico's vooraf ▪ Bedrijfsvoering ▪ Veranderingen ▪ Risico's achteraf ▪ Monitoren ▪ Verbeteren ▪ Raad van Bestuur 	VMS, 2012	Zorgprofessionals
	www.vmszorg.nl/themas en praktijkgidsen: <ul style="list-style-type: none"> • POWI • Sepsis • Vitaal bedreigde patiënt • Medicatieverificatie • Kwetsbare ouderen • ACS • Pijn • High risk medicatie • Verwisseling van patiënten • Nierinsufficiëntie • Kinderen 		
	Actuele informatie over de stand van zaken t.a.v. patiëntveiligheid en veiligheidscultuur in ziekenhuizen: http://www.nivel.nl/dossier-patiëntveiligheid	Nivel	Zorgprofessionals Management
	http://knmg.artsennet.nl/Opleiding-en-herregistratie/Project-MMV-Home/Over-MMV/CanBetter.htm Canbetter: Patiëntveiligheid binnen de medische vervolgoopleidingen	KNMG/MMV/Canbetter	Artsen(opleiders)
	Mijn patiëntengids. Voor een veilig bezoek aan het ziekenhuis http://www.zorgvoorbeter.nl/ http://www.zorgvoorbeter.nl/ouderenzorg/Zvb-Home/Zvb-Home-Onderwijs.html	VMS, 2013 Kennisplein voor verpleging, verzorging, zorg thuis	Zorgprofessionals Patiënten (mbo/hbo)
Bijdragen aan patiëntveiligheids-cultuur	IZEP, Instrument voor Zelfevaluatie Patiëntveiligheidscultuur http://www.vmszorg.nl/_page/vms_inline?nodeid=4484&subjectid=6748	NIVEL, 2006	Zorgprofessionals

Competentie	Titel	Auteur(s)	Doelgroep
	Dit nooit meer. Artsen vertellen over hun incident.	CBO, 2009	Artsen e.a. zorgprofessionals
Multidisciplinair samenwerken	Medisch teamwork, CRM in de gezondheidszorg	M.C. de Bruijne & F. Bleeker (2013)	
Patiëntveilig communiceren	SBAR-methode, via vmszorg.nl: http://www.vmszorg.nl/_page/vms_inline?nodeid=4624&subjectid=6728 http://www.ihl.org/knowledge/Pages/Tools/SBARTechniqueforCommunicationASituationalBriefingModel.aspx	Vmszorg.nl Institute for Healthcare Improvement	Zorgprofessionals
Risicobewust handelen	Patiëntveiligheid voor verpleegkundigen, jij maakt het verschil	K. de Ridder, Y. Tuitert, Y van der Tuijn & A. van Bon. 2010	Verpleegkundigen (mbo/hbo)
Optimaliseren van menselijke en omgevingsfactoren			
Actief omgaan met incidenten	Patiëntveiligheid, systematische incident reconstructie en evaluatie (SIRE)	I.P. Leistikow , Karien den Ridder & B. de Vries	Medici, verpleegkundigen en leidinggevenden